

HET GEWETEN VAN DE KERK

De kerk en daarmee haar schatten zijn in de marge van de samenleving terecht gekomen. De maatschappelijke betekenis wordt steeds onzichtbaarder. *De kerk spreekt niet meer.* In de politiek wordt dit zichtbaar in de onduidelijke koers en keuzes van bijvoorbeeld het CDA. Het lijkt of de christelijke waarden met voeten worden getreden. Toch zet de kerk nog steeds haar **schatten** als het sociale aspect, de diaconie en **het geweten in**. *Kan dat meer en beter?*

HET GEWETEN VAN “DE” KERK

het innerlijk besef van goed en kwaad, een
verborgen schat

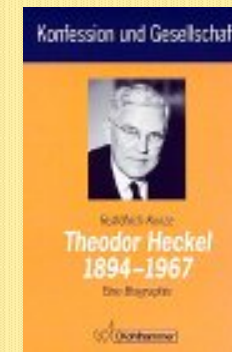

DE KERK SPREEKT NIET MEER

politiek op de kansel ?

DE KERK SPRAK, de kerk OOK POLITIEK OP DE KANSEL

Barmer Thesen

5^E BARMER THESE

Vreest God, eert de keizer. (1 Petr. 2:17b)

De Schrift zegt ons **dat de staat** naar goddelijke beschikking de taak heeft om in de nog onverloste wereld waarin ook de kerk staat, naar de maat van menselijk inzicht en menselijk vermogen, door middel van dreiging en dwang **zorg te dragen voor recht en vrede. De kerk** erkent in eerbied en dankbaarheid jegens God dat deze beschikking een weldaad is. Zij **wijst** op het Koninkrijk Gods, op Gods geboden en Zijn gerechtigheid, en daarmee **op de verantwoordelijkheid van regeerders en onderdanen**. Zij vertrouwt en gehoorzaamt de kracht van het Woord, waardoor God alle dingen draagt.

Wij verwerpen **de valse leer** volgens welke **de staat**, naast en boven zijn bijzondere opdracht, de enige en **totale ordening van het menselijk leven moet en kan zijn**, zodat zij ook de roeping van de kerk kan vervullen.

Wij verwerpen **de valse leer** volgens welke **de kerk**, naast en boven haar bijzondere **opdracht**, het karakter, de taken en de waardigheid van de staat op zich moet en kan nemen, zodat zij **zelf een staatsorgaan wordt**.

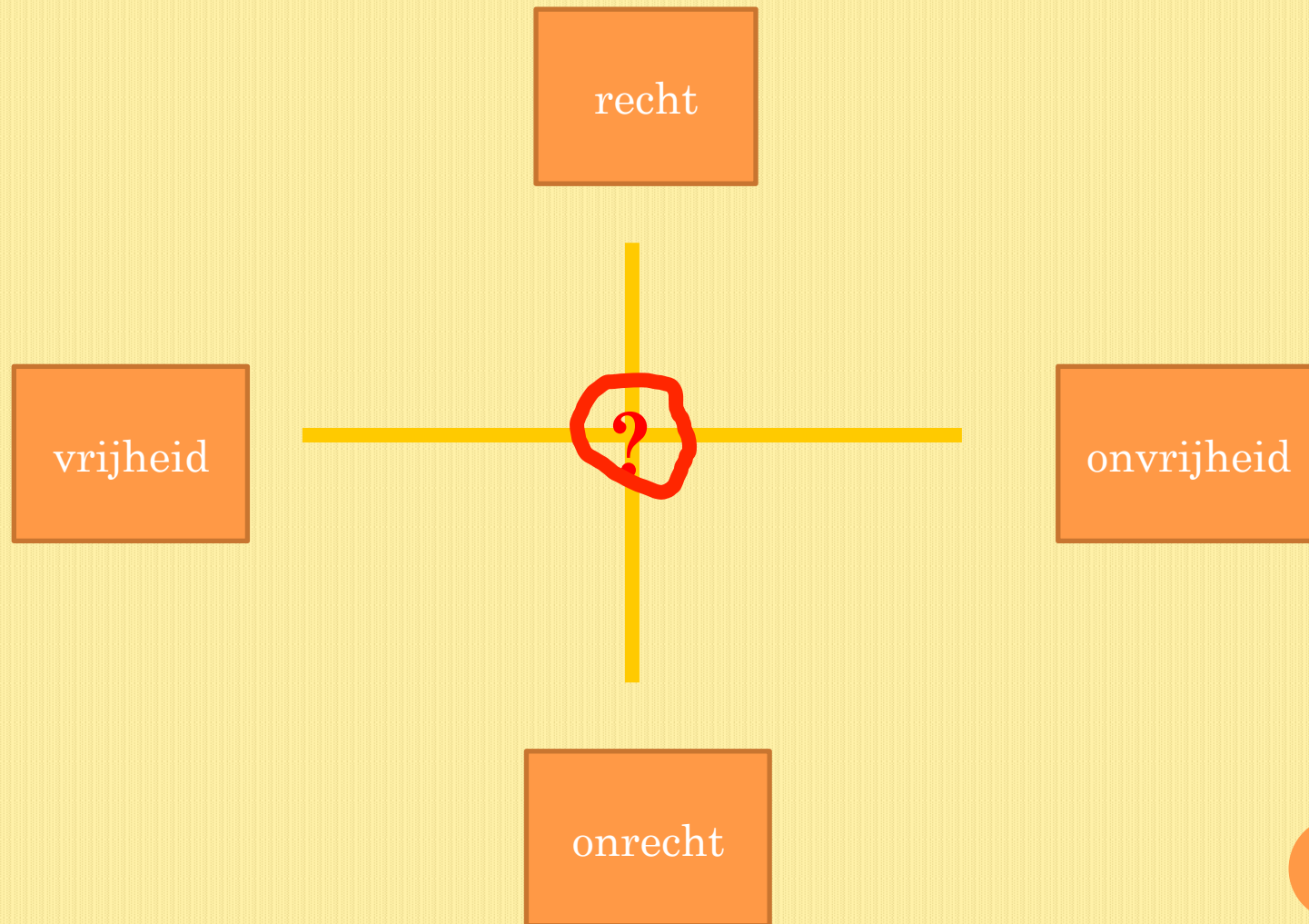
JOACHIM GAUCK

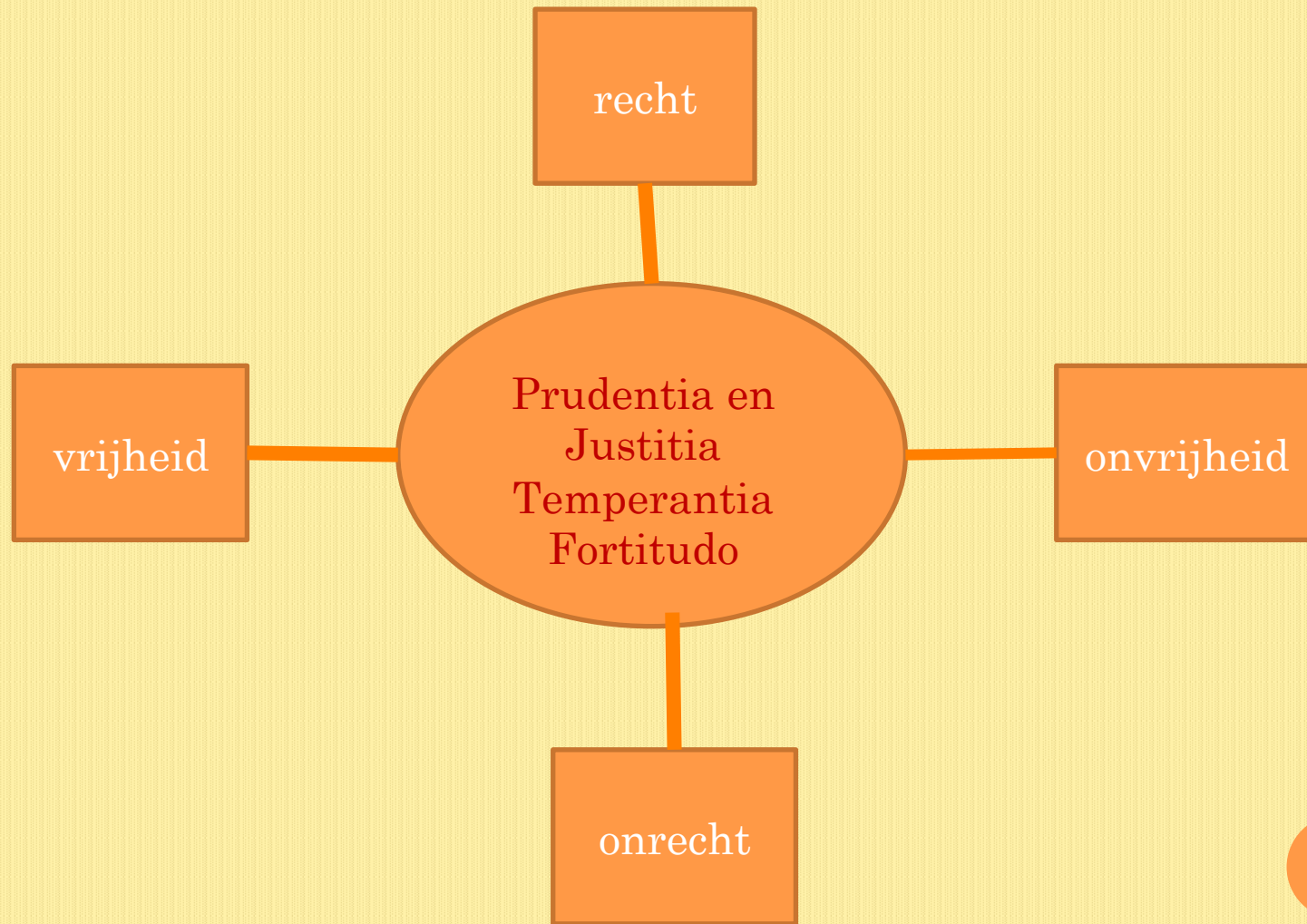
Het geweten van de kerk blijkt hierin
dat zij regeerders en onderdanen wijst
op hun *verantwoordelijkheid*
zorg te dragen voor *recht* en *vrede/vrijheid*

HET GEWETEN VAN DE KERK

HET GEWETEN VAN DE STAAT

*'Rechtvaardigheid
houdt vree door
evenwicht'*
(Vondel over
Hugo de Groot
1632)

HOE?

De gevel voert in top
Voorzichtigheit, en Vrede.
Rechtvaardigheid
bekleet, ter slincke hant,
haer stede,
Regeert met haeren staf, en
weecht een ieders Recht,
Gelijk en ongelijk, door 's
weeghschaels tong beslecht.

Drie beelden staen in top,
de *Sterckheit*, grof van leden,
Zich aen den pyler hout,
de *breidel* is de Reden
Met reden toegeleght,
en Athlas onderschraeght
Op zyne schouders fors den
hemel, dien hy draeght,

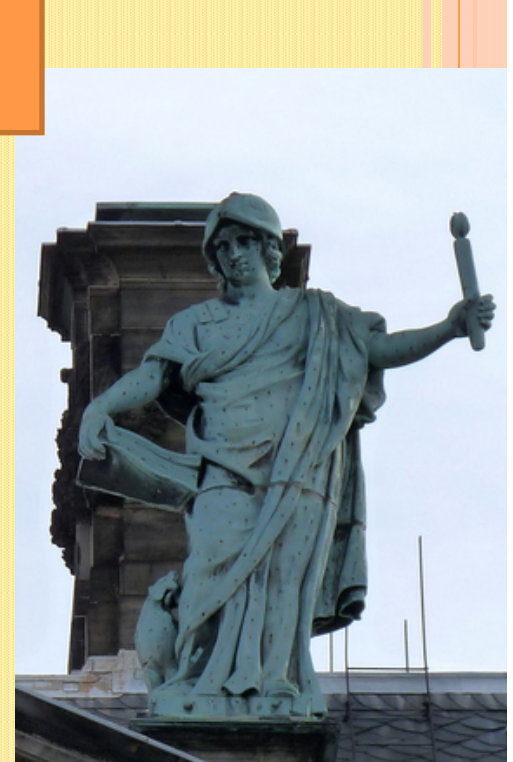
-

'Rechtvaardigheid
houdt vree door
evenwicht'
(Vondel)

HOE?

HET GEWETEN VAN DE KERK

KAN HET MEER EN BETER?

**Meer dan Prudentia, Justitia,
Temperantia en Fortitudo?**

recht

Meer dan vrede en vrijheid?

vrijheid

onvrijheid

onrecht

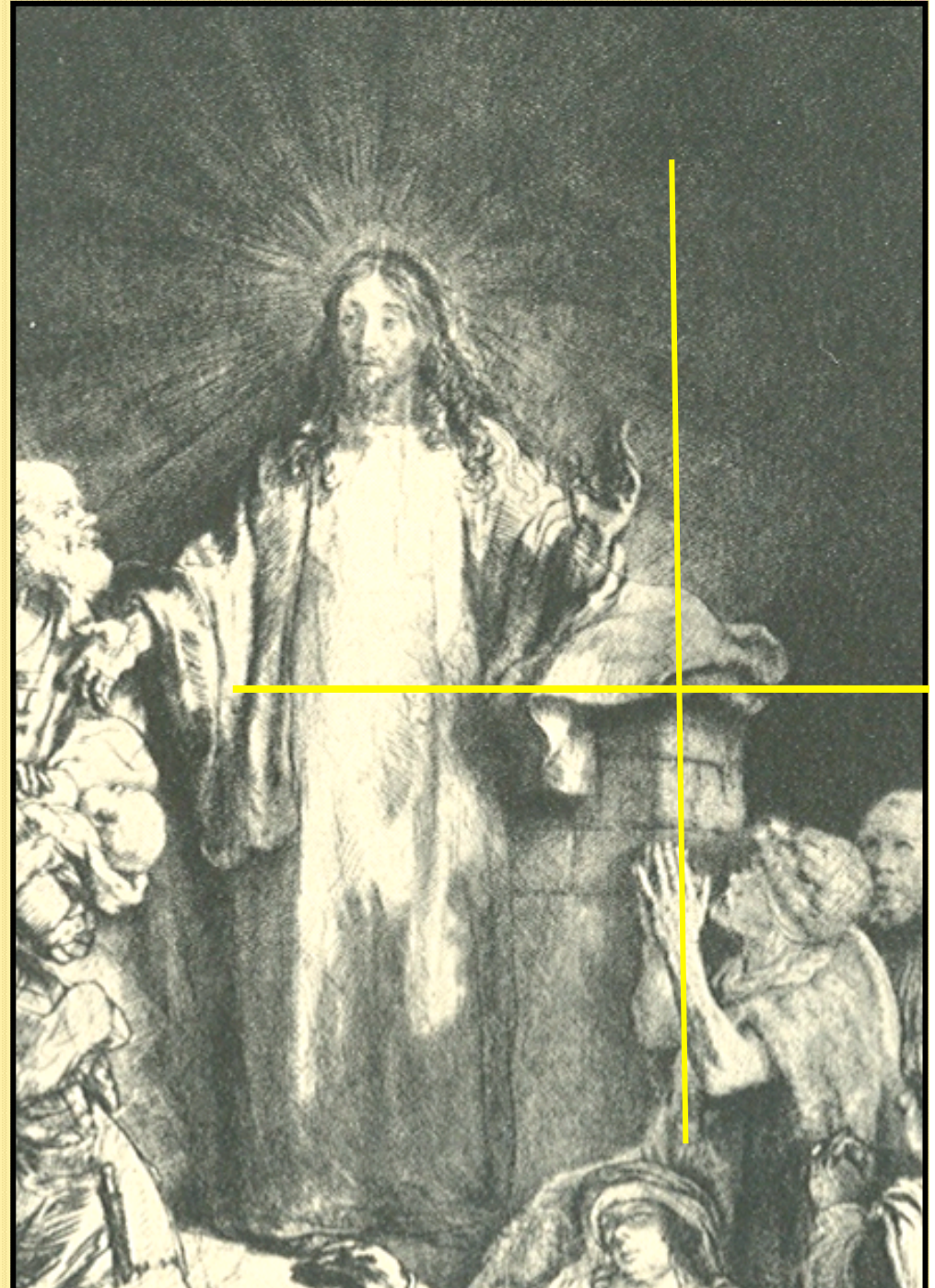
HET KAN MEER

De vier kardinale deugden spelen met drie christelijke deugden in de Stanza della Segnatura

**FORTITUDO
EN
CARITAS**
DEZE TWEE

*de Sterckheit,
grof van leden,
Zich aen den
pyler hout,*

JEZUS HAD MOED

Is het geoorloofd op de sabbat te doden?

**De vraag van Jezus
op een sabbat in de synagoge***

**Marcus 3.1-6 is een vorstenspiegel
Het toont de relatie tussen religie en politiek
in de vorm van een gelijkenis*

WAT DOET JEZUS IN EEN SYNAGOGE OP DE SABBAT?

Hij legt de Schriften uit (OT)

De vraag is uit welk Bijbelboek las Jezus voor?

Marcus gebruikt daarvoor speciale woorden als aanwijzestokje

Hier is dit: een verdorde* hand ξηραινω en χειρ

Deze woordcombinatie komt slechts 1 x voor in het OT

1 Koningen 13.4

(Voorbeeld van een *hapax legomenon*)

* Verdord in OT altijd moreel ontworteld)

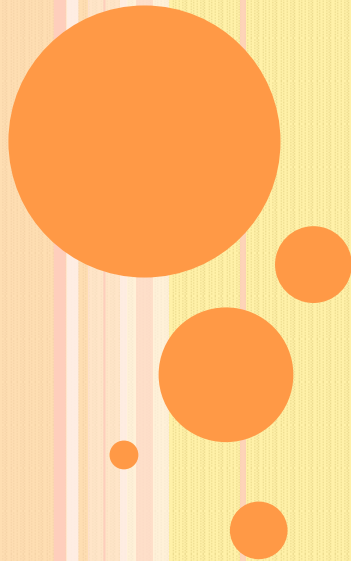
JEZUS STELT EEN STRIKVRAAG

Is het op de sabbat geoorloofd
goed te doen of kwaad te doen,
een ziel ($\psi\upsilon\chi\eta$) te redden of te
doden?

Maar de Farizeeën / de theologen
zwijgen

WAAROM ZWIJGEN DE FARIZEEËN?

Omdat zij het antwoord weten

DE FARIZEEËN ZWIJGEN, OMDAT ZIJ HET ANTWOORD WETEN

Het antwoord staat in de geschiedenis van
koning Jerebeam, de 1e koning van Israel
en koningin Atalja

Lees 1 Koningen 13 en 2 Koningen 23

JEROBEAM: DE KONING MET DE VERDORDE HAND

De koning van Israel bouwt een Beth-El (Gods-huis) in Sichem als tegenhanger van de tempel te Jeruzalem

Tijdens de inwijding van het altaar komt een profeet langs die voorspelt dat een zoon van David (Josia) Baal priesters zal slachten en de beenderen van priesters op het altaar zal verbranden, zodat het onbruikbaar wordt. Als bewijs scheurt het altaar.

Jerobeam strekt zijn hand uit en roept: "Grijpt die man!" maar zijn hand verdort.

Jerobeam vraagt de profeet of hij YHWH wil vragen zijn hand te herstellen – aldus gebeurt.

Jaren later heeft Josia gedaan wat de profeet had voorspeld

HERODES IS DIE MAN

De Farizeeën begrijpen het aanschouwelijk onderricht in een gelijkenis.

Jezus voorspelt dat de tempel van Herodes een zelfde lot zal treffen als het altaar van Jerobeam.

Ook de priesters (Sadduceeën zijn net zo erg als de Baal priesters) zullen gedood worden.

Ten bewijze dat de tempel van Herodes zal worden verwoest zal het voorhangsel van de tempel scheuren als Jezus sterft.

Marcus legt dit verband met 1 Kon. 13 in zijn lijdensverhaal. Matteüs en Lucas nemen het *NIET* zo over.

IS HET GOED OM HERODES OP EEN *DAG* *DES HEREN* TE DODEN?

- Het is eerder gebeurd
- Lees 2 Koningen 11

- De overeenkomst tussen Atalja en Herodes: allebei moordenaars van troonpretendenten
- De overeenkomst tussen Joas en Jezus: allebei zijn zij een 'zoon van David' en als kind aan de dood ontsnapt

- De hogepriester Jojada (YHWH weet) stelt het volk voor de keus:
- Kies je voor Atalia of voor Joas?
- Kies je voor Bar-abbas of voor Jezus?
- Kies je voor Hitler of voor Bonhoeffer? etc.
- Von Stauffenberg koos. Heckel ook.

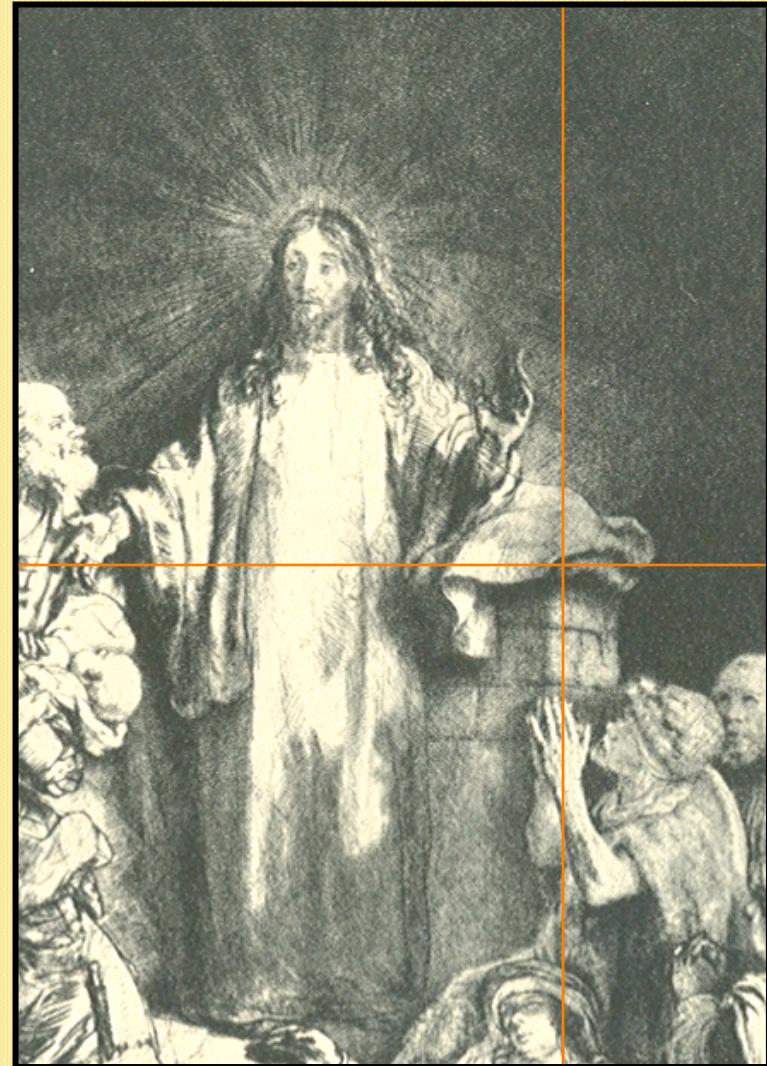
IS HET GOED OM HERODES TE DODEN?

Het antwoord van de Farizeeën had moeten luiden: “Ja!”

Zij wisten immers - door hun zwijgen - het verschil tussen goed en kwaad.

Zij kozen voor Herodes (geen politiek op de kansel) en dus voor het kwaad.

Zij vonden het beter om een kerkleider die spreekt tot zwijgen te brengen.

VONDEL SPREEKT ALS BIJBELSE PROFEET DE SYNODE KOOS VOOR OORLOG

*Indien de Lezer
greetigh is om de
nuttigheyd van dit
werck en de
oorzaecken van
Israëls val nae te
vorschen, hy geve
den Engel Gabriël
gehoor wien wy in
het eynde de
verklaringe des zelfs
bevolen laten.*

De treurspeelders o.a.

Iosephus, een dapper voorvechter der Ioden, vriend
van Titus

Titus, de Keyzer → de koning van Spanje

Phineas, Priester → representeert de tempel
(heersende kerk)

Simeon Bisschop van Ierusalem → (De kerk van de
ballingen, de remonstranten o.l.v.
Simon Episcopus)

Gabriel → voorziet dat de remonstranten na de
mislukte oorlog tegen Spanje de

Jeruzalem verwoest,
de christenen ter waarschuwing op het toneel
Voorgesteld in 1938

HET JAAR 1638

Het jaar van *Sophompaneas* of Jozef om 't Hof
en

*Gysbreght van Aemstel, de ondergang van zijn
stad en zijn ballingschap*

zowel Jozef als Gysbreght zijn Hugo de Groot

DE JOZEF NOVELLE SOPHOMPANEAS

1638

Hugo de Groot
alias salvator mundi,
Gysbreght, Jozef

RUBEN

Jacob,
hij is
ISRAEL

LEVI

JUDA & SIMEON

Zebulon & Issakar

**4 ZONEN VAN
ZILPA & BILHA**

BENJAMIN

Dina leest voor
uit het
geschiedenis-
Boek van Israel

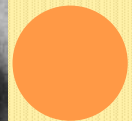
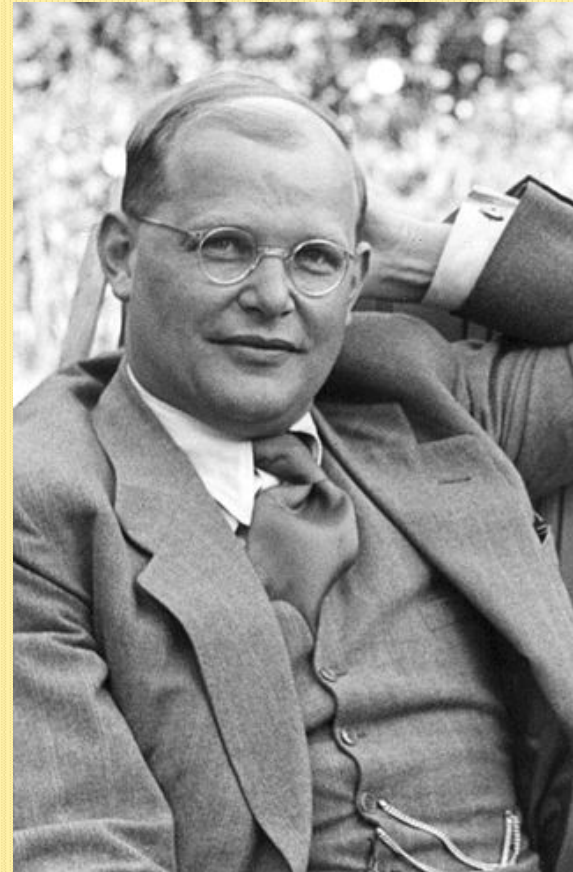
HUGO DE GROOT TOETS HET GEWETEN VAN EEN REGERINGSLEIDER

Het geweten van de kerk
blijkt hierin dat zij
regeerders en onderdanen
wijst op hun
verantwoordelijkheid
zorg te dragen voor ***recht***
en ***vrede***

HET GEWETEN VAN DE KERK ZIJN HAAR CRITICI/ KETTERS

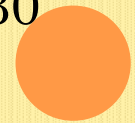

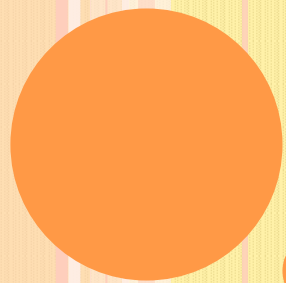
HET IS SOMS GOED ALS DE STAAT SPREEKT EN DE KERK HET ZWIJGEN OPLEGT

Maar muilbant Wolfaerts al te
lasterlijke lippen
Want zoo hy u niet vreest,
zoo siddert gy voor hem
Wanneer uw blixem suft,
so dondert seine stem
En wekt een onweer, eer het
plompe zinnen merken
Dat op een lant een zee
gaat boven alle kerken

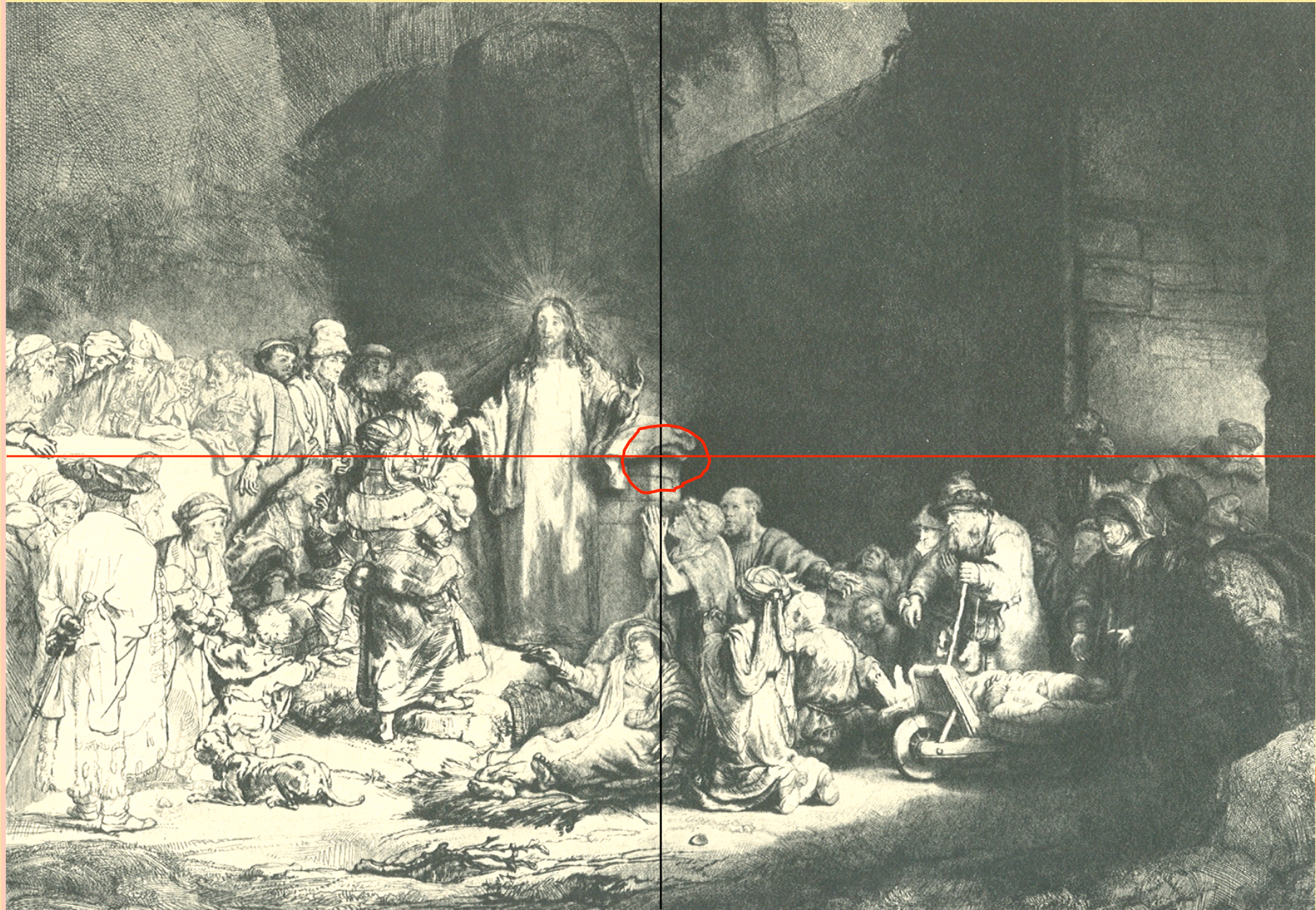
Vondel., *Harpoen*, 1630

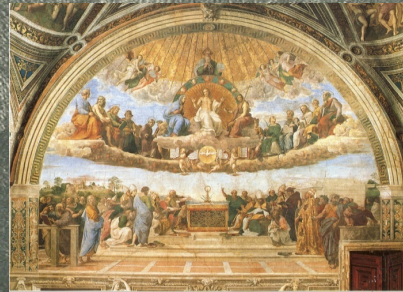
EINDE (1)

REMBRANDT CORRIGEERT PLATO EN DE KERK

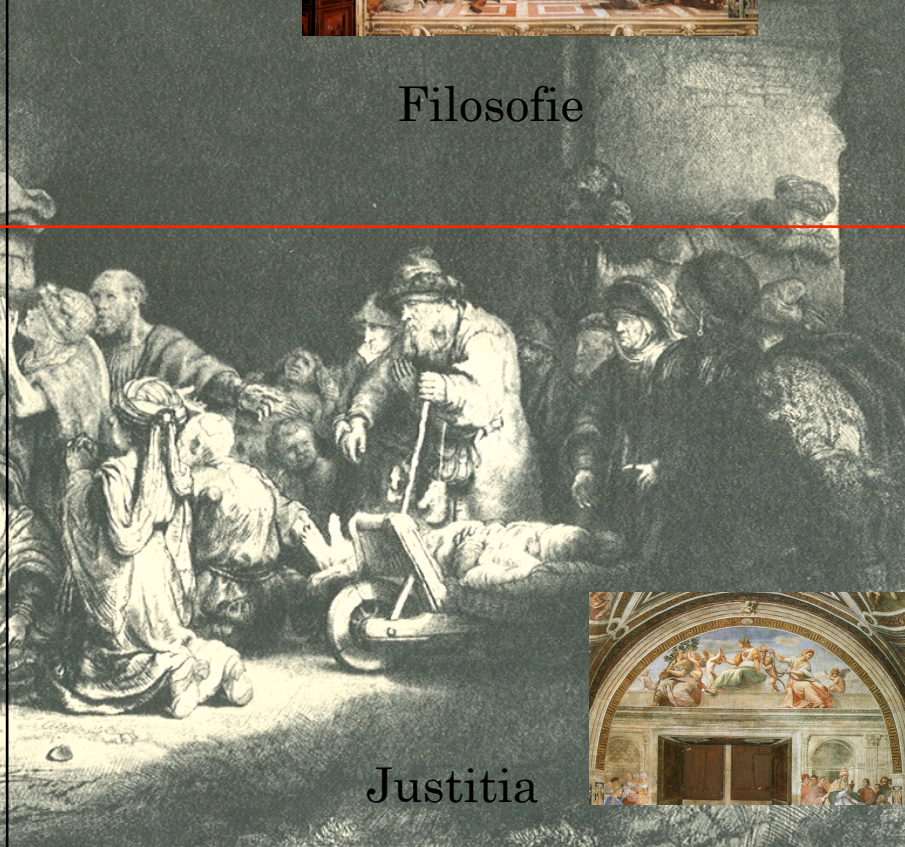
Poëzie

Theologie

Filosofie

Justitia

gezonde mensen

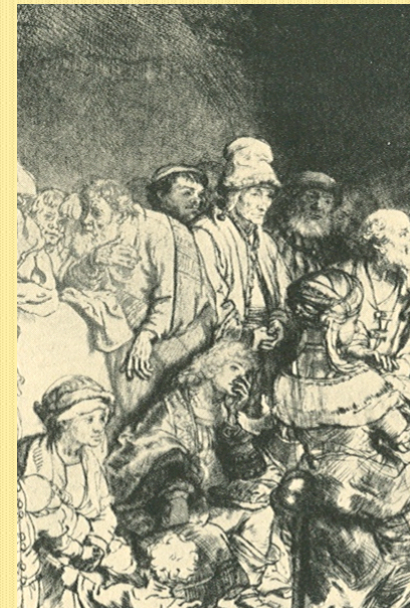

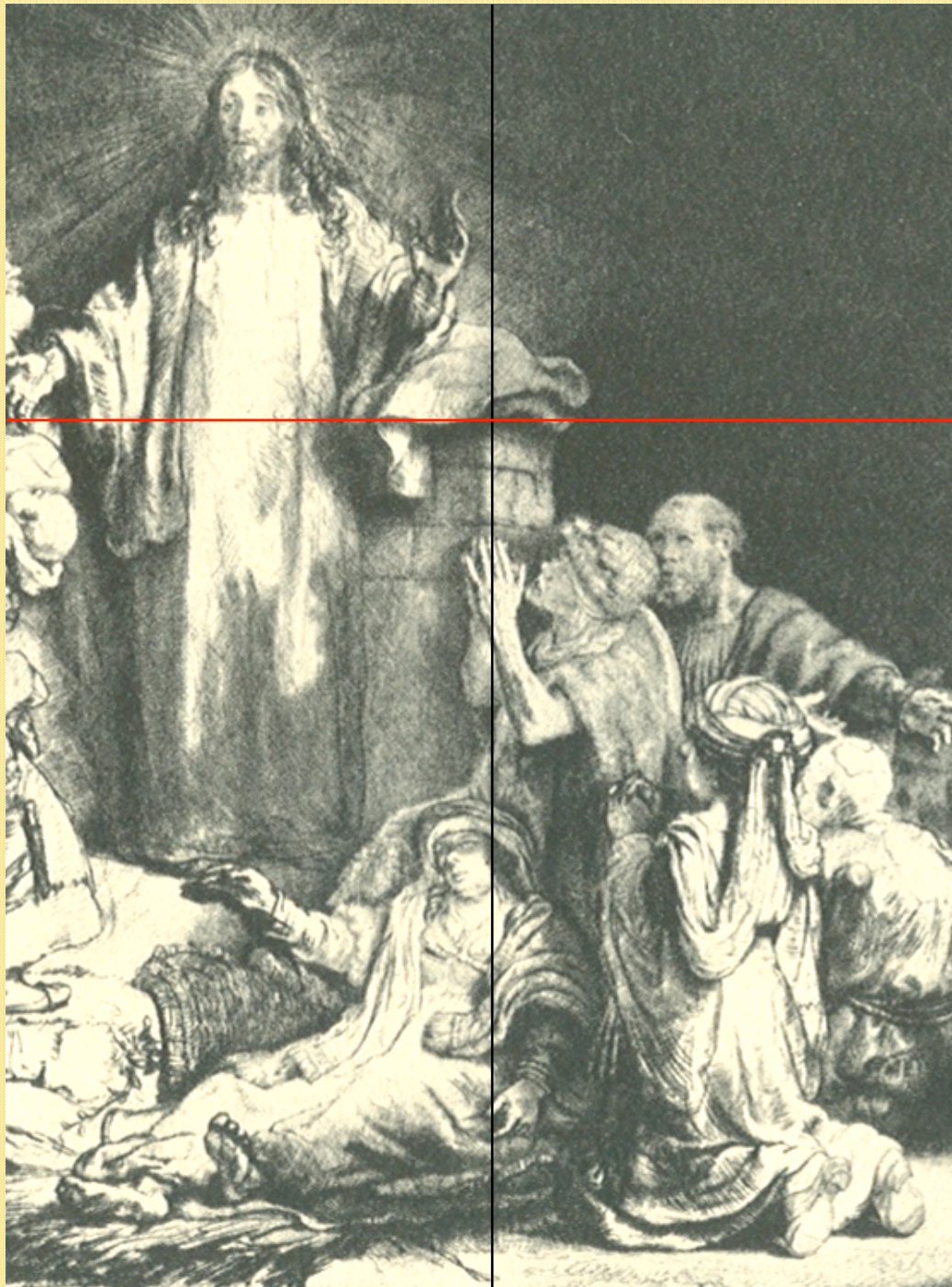

DE *REGULA AUREA* BIEDT GARANTIE VOOR VREDE EN RECHT

1. *Dood niet*
2. *Breek de echt niet*
3. *Steel niet*
4. *Geef geen vals getuigenis*
5. *Begeer niet etc.*

Uw geloof heeft u gered
(niet ik, zegt Jezus)

Welk geloof?

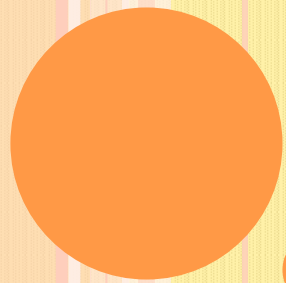
Dat rein onrein rein
maakt
en niet omgekeerd, zoals
de
Farizeeën leren

dat is: de geest van de
wet van Mozes verstaan

Vandaar de volwassen
doop ingevoerd door
Joh. de Doper

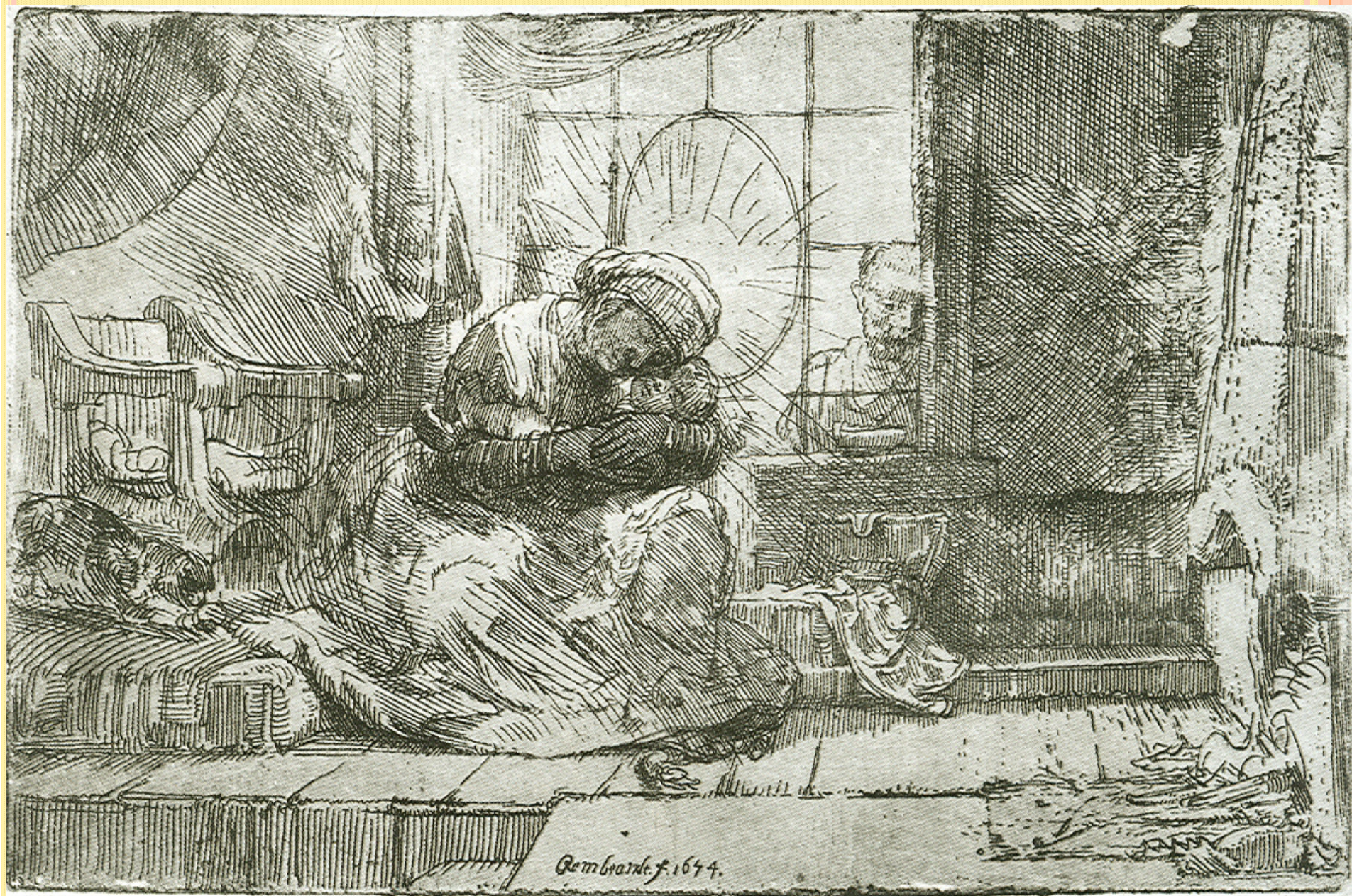

EINDE (2)

**HOE KAN DE KERK HET KWAAD
HERKENNEN ALS ZIJ ZELF HET KWAAD
IS?**

Een cartoon van Rembrandt uit 1654

Rembrandt. f. 1674.

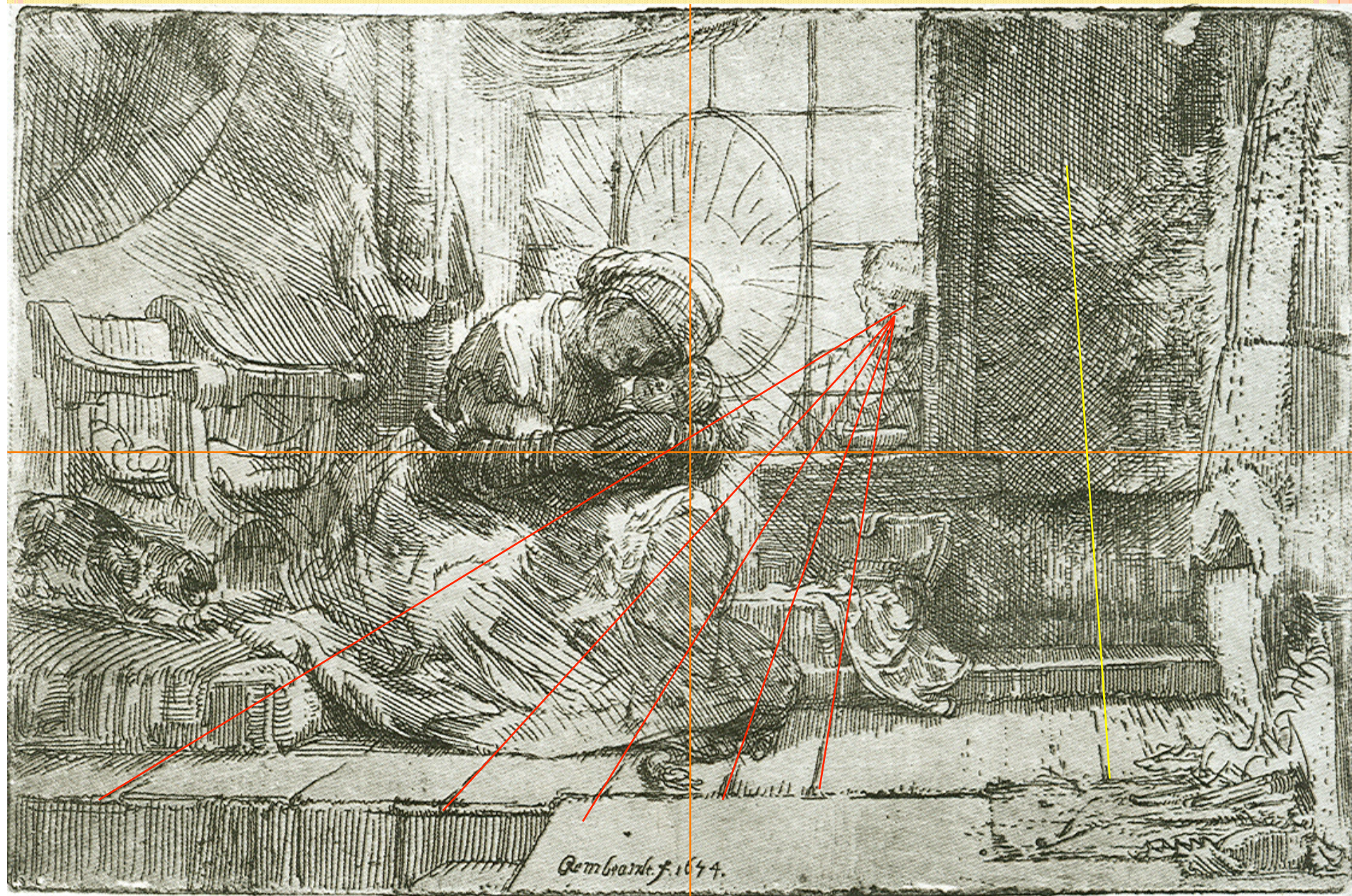
En men seyt:
Om't gheniet van het Smeer,
soo lickt de Kat de Kandelaer.

Plus seur que libre.

Rembrandt breekt dogma's af

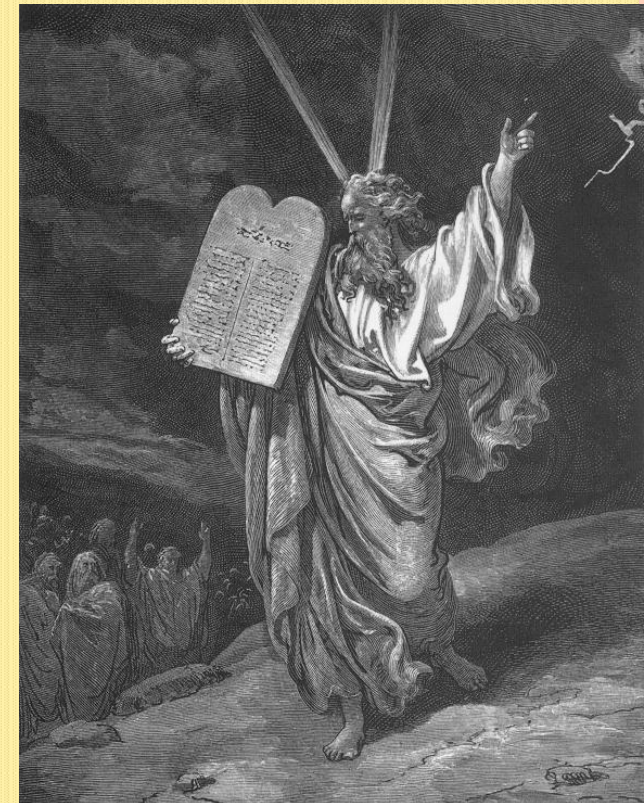

GEEN DOGMA'S MAAR DE REGULA AUREA

1659

1. *Dood niet*
2. *Breek de echt niet*
3. *Steel niet*
4. *Geef geen vals getuigenis*
5. *Begeer niet etc.*

The background features a light yellow-green color with vertical stripes in shades of orange and pink on the left side. Several orange circles of varying sizes are scattered on the left side, partially overlapping the text.

De ethicus of de

**dogmaticus? IN DE GEEST VAN
JEZUS?**

HET GEWETEN VAN DE KERK KAN BETER

Als de kerk

- in staat is het verleden van het *eigen* volk te herscheppen tot leerzame verhalen die het karakter hebben van een gelijkenis met de eigen tijd
- leert dat het algemeen belang gaat boven persoonlijk heil
- weigert recht te praten wat krom is (Salomo wijs te noemen hier)

KAN HET GEWETEN VAN DE KERK MEER EN BETER?

Te spreken als Jezus:

1. als een *rabbi* die in de kerk het volk leerde goede van slechte leiders te onderscheiden
2. als *profeet* door bijbelverhalen als spiegels de geschiedenis
3. Als *kerkbreker* en *opruimer*

HIER SPREEKT DE DOGMATICUS

SESSIE 2 (5^e Lateraans Concilie) 17 mei 1512

Julius, bisschop, dienaar van de dienaren van God ... Wij zijn van plan, met de hulp van de Allerhoogste, over te gaan tot

- de omverwerping van ketterijen en schisma's,
- de hervorming van de moraal,
- de strijd tegen de gevaarlijke vijanden van het geloof,

zodat de mond van alle scheurmakers en vijanden van de vrede, die huilende honden, het zwijgen kan worden opgelegd en de christenen in staat zijn om zich onbesmet te houden van dergelijke schadelijke en giftige besmetting.

Het spreken van de kerk leidde tot harde oordelen

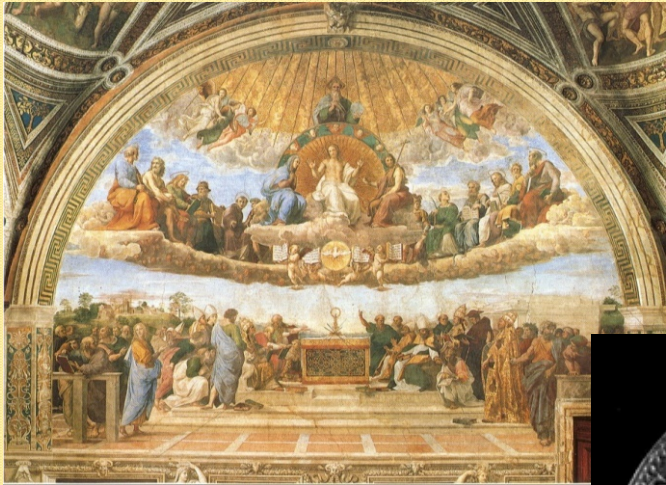
Athanasius :De Vader is almachtig, de Zoon is almachtig, de Heilige Geest is almachtig. En toch zijn er geen drie almachtigen maar één almachtige.

Een zeker iemand: Dit is alsof je zegt: Een oude palm, een oude ceder, een oude eik en toch geen drie oude maar één oude. Voorwaar, Athanasius, om dat te geloven moet ik mijn hele verstand (dat veruit de uitmuntendste gave van God is en waardoor de mens het meest van het dier verschilt) gedagzeggen.

De natuur... de aritmetica hebben mij geleerd dat drie drie zijn en er één één is. Als het drie is, is het niet één en als het één is het niet drie. Wie dat ontken lijkt mij even weinig voor rede vatbaar als het vee.

Uit:Over de kunst van het twijfelen
Sebastiaan Castellio (1515-1563)

TEET DOGMATISCH SPREKEN DER KERK IN BEELD

theologie

poëzie

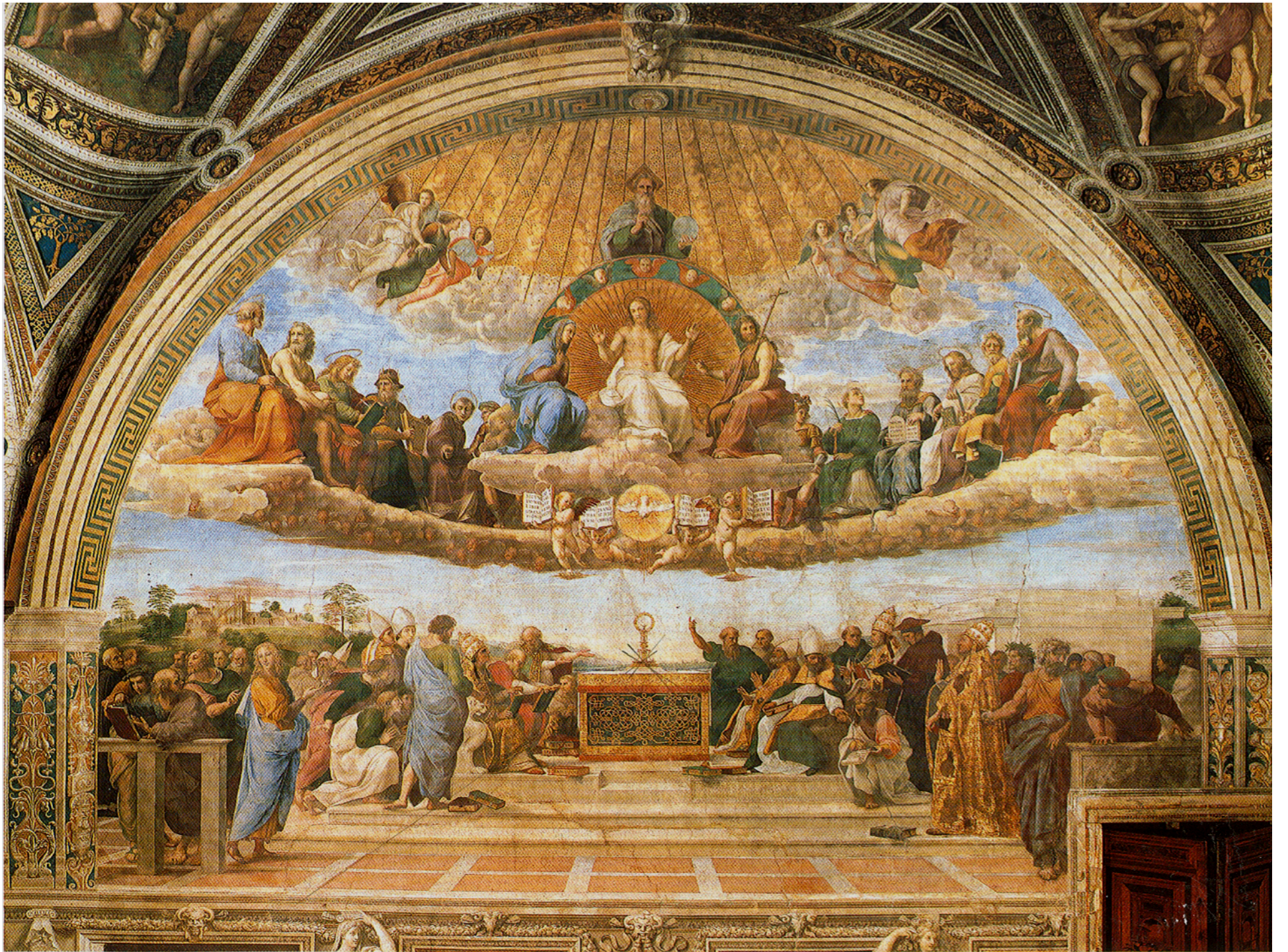
Julius II
Il papa terribile

filosofie

recht

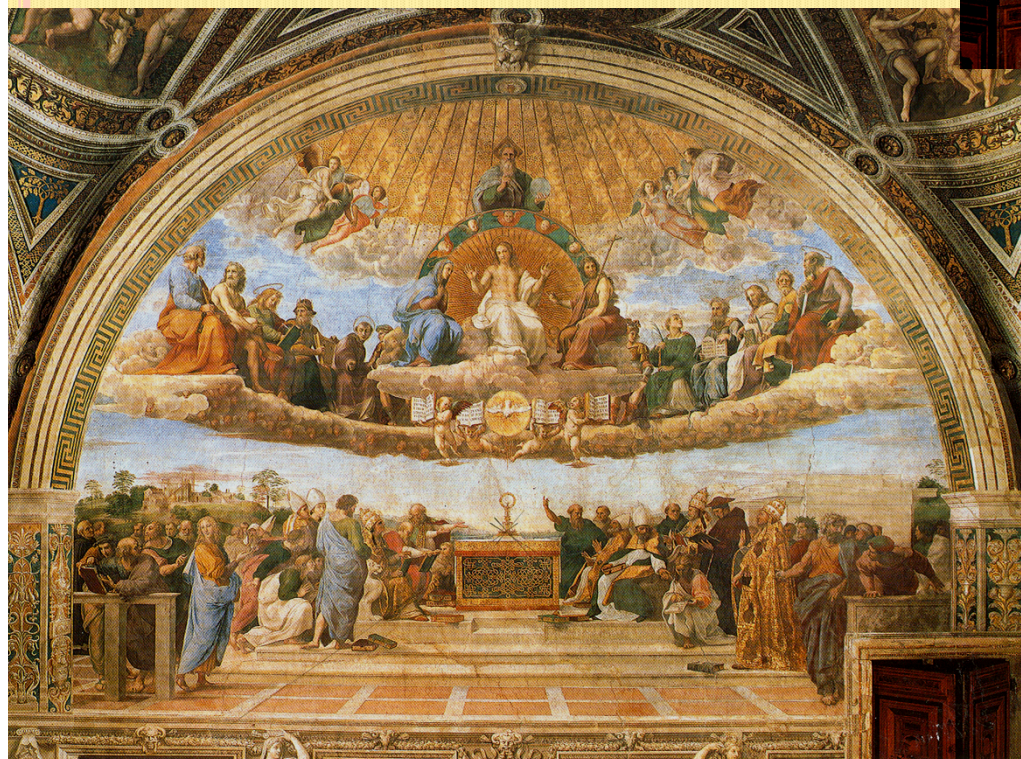

Herakleitos: het is wijs voor hen die horen – niet naar mij maar naar de universele logos - te belijden dat alle dingen een zijn, want uit alles is een en uit een is alles.

Bij jezelf te rade gaan (belang van de Logos)

Plato: Triade: het Eene is gelijk aan het Andere en hun verhouding is de derde
De wereld der ideeën is niet te kennen

Triniteit
God is gelijk aan Jezus
en de Heilige Geest is de
uitdrukking hiervan

**DE KERK SPREEKT – ALS HET GOED IS – IN DE
GEEST VAN JEZUS**

**Spraken de pausen en de
reformatoren in de geest van
Jezus?**

DE KERK SPREEKT NIET MEER OVER GOED EN KWAAD

**Maar wat is kwaad en wat is goed?
Wat vond Jezus het kwaad?**

Het evangelie *over* Jezus
Het evangelie *van* Jezus

DE KERK SPRAK OVER

Het evangelie *over* Jezus → dogmatisch

Het evangelie *van* Jezus → christelijke
ethiek

DE KERK SPRAK OVER

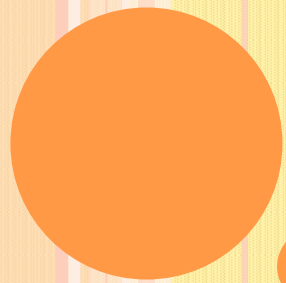
Dogmatiek → persoonlijk heil → Hemel

christelijke ethiek → maatschappelijk heil

DE KERK SPRAK OVER

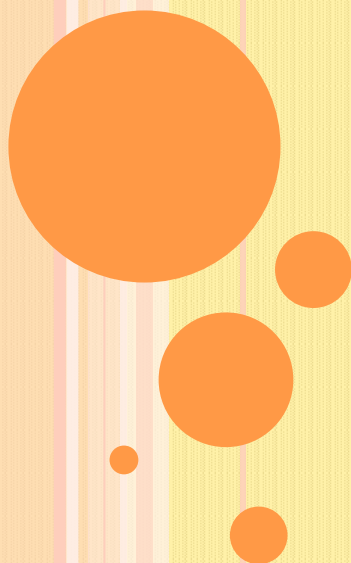
**Het koninkrijk der hemelen
het koninkrijk van God
op aarde**

MOED WAARTOE?

Niet om ketterijen te bestrijden

WAARUIT BLIJKT HET GEWETEN VAN DE KERK?

J. VAN VONDELS
HEKELDICHTEN

MET DE AANTEKENINGEN DER
„AMERSFOORTSCHE” UITGAVE

UITGEGEVEN EN TOEGELICHT
DOOR

Dr. J. BERGSMA

2379

C 54

114-52

ZUTPHEN — W. J. THIEME & CIE

ROMMEL-POT
Van't
HANE-KOT

T 2106

Om te kauwe veur begyne-koeck,
En te neurie lijck hangse hangebroeck.

GEDRUCKT VOOR Marten Jansz. Brant VOOR de Lief-
hebbers van HaneKop/ 1627.

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE S. AGAE.

3761

O P D E N B O U

Van den

1 Christen Tempel t'Amsterdam.

1 d' Joodsche Arminiaen! ueelaet u niet op de leughen/ ende seght niet: hier is des Oeuren ofte Christe Tempel / die een Duyvels Capelle is: maer beert u leuen ende wesen. *Ierem. 7.*

2 d' Arminiaensche leughen schaer! verdoemt ghy niet in uwe Schriften ende ghebedichten de Scherfmerde Christenen/ om de Leere van de Eeuwige Verkiefinghe/ die Gods Woord niet affondert / wel min met so veel Woorden seft verdoemt te sijn/ als uwe Dypen Gods dienst/ *Pag. 44. ende 45. wil/ dat uwe Eerrenijpe gheschieden moet* maer verterlijck? *Rom. 8. Aer. 130*

3 d' Menuechighe Arminiaen! hebt ghy niet de Confessie ende Catechismus als fundament Regulen des waren Christendoms onderteykent? Hebt ghy niet gheseyde niet te regen die kercke te hebben/ ende dat die Leere van die kercke salich maecht? Sijn oock uwe Ouders ende Doog- Ouders daer in ende doog niet ghesoyden? Sijn de selue Fondament Regulen des Christendoms noch niet in die kercke/ als y doen ter tijt waren? Waer in dan isse dootballigh? Is niet doog u ende uwe Menuechigheyt?

4 d' Arminiaensche Lasteraer! Waer is dit ghebeut? Hebt ghy selue te Leyden/ etc. niet eeniche Christenen gheboeyt/ den Pius vermooyt/ Predicanten verdoemt / t' Alchmaer het Raeders ende elders Quisten gheplondert?

5 d' Arminiaensche Dapchelaer! Wat was de saecke / daerom dat Johan. Wtenbogaert / d. Deynlichoven ende andere van dese schare wegh liepen / ende alsoo inden mosten? Was het om een goede saecke / ofte om de Arminiaensche Leere alleen? Waerom liepen dan alle de Arminiaensche Predicanten met uyt den Landen? Was de saecke quaet? Wat roent ghy dan van het Ervns? Is dit gheen gheuepsherde?

6 d' gegripde Wolven in Schaeps kleederen! Sijt ghy niet als Dieben ende Woogdenaers inde Lamenslop ander- weeghs ingelommen doog/ de Woogden van dalben/ Moders/ sie/ de/ wel met de kercke te meenen ende andere listigheden / ende alsoo een deel vande Schapen nae u ghesloep?

7 d' wederom ghy gheuepsherde Arminiaen! Wat eert ghy Godt met een afgeschraude Confessie wat bidt ghy Godt nae Heylighdyt ende nae sijn Heyligh Woordt / bewijle ghy daghelijck als laster/ ende de Doester- Herren met de Herders van sijn Woordt scheldet? Meent ghy so den Bergh des heyls te beklommen?

8 Wat roept ghy Oppornt Godt oock aen om bolueringhe van het aenghevaughen Werck/ nae dien het in uwe macht ende wille staet (op sijn Delagians) dit ende dat te doen ofte laten / is dit geen staep e Christen Tempel daer dese Schaere te kercken comt ende Dyedicht?

DE schaer, die ² niemand doemt, als dien Gods Woord affondert, (dom: En streckt een Pylaer, aen ³ t' bouvalligh Christen- Die eeuwigh werdt ⁴ gheboeyt, vermoord, verdoemt, gheplondert,

En ^t 5 opgeleyde Kruijs geduldigh droegh alom: Dees' veylige famel plaets verworf ten lange lesten, 6 Bewaer, o Heer, bewaer d' onnoosle Lamrenkoy. Bescherm oock d' Overheyt van d' Amsterdamsche Vesten, Dat nimmer Wrevel-Geest haer wijfen raet verstroy: Op dat wy ⁷ Heylighlijck, en met een goed gheweten, U, na uw' Heyligh Woord, aenbidden onbelet, En onsen wandel soo, na uw' gheboden, meten, Dat wy den Bergh des Heyls beklimmen, sonder smet. Vergangklijck is de stof van desen Tabernakel: Dies heffen wy ons hart na s' Hemels hooghe Kerck: *Mat. 3. Luc. 1. Iohan. 2.* Van waer een stem ons wees op Christus, Gods Orakel: *Luc. 3. Iohan. 2.* 8 Wiens kracht in ons voltoy sijn aenvangen werck.

Waren Christendoms onderteykent? Hebt ghy niet gheseyde niet te regen die kercke te hebben/ ende dat die Leere van die kercke salich maecht? Sijn oock uwe Ouders ende Doog- Ouders daer in ende doog niet ghesoyden? Sijn de selue Fondament Regulen des Christendoms noch niet in die kercke/ als y doen ter tijt waren? Waer in dan isse dootballigh? Is niet doog u ende uwe Menuechigheyt?

Genaemde Christen /

Dat is:

a Nieuuwe Iesuyten Tempel t'Amsterdam.

DE schaer, die niemand doemt, dan dien ^b Godt hem uytfondert, En streft tot een Pijlaer, voor t'nieuwe Papendom: Die ^c weerdigh was gheboeyt, verstoort, door Macht gheplondert,

En ^d t' Papen Houten Kruijs verkoos by Beelden stom: Een Kerck den Duyvel bouwte aen t'Y ten langhen lesten. Verstor, o Heer, verstor dees' loofse Wolvenkoy: Treck hier den Goden toe van d' Amsterdamsche Vesten, Dat nimmer Wrevel-Geest Gods Kerck aldaer verstroy: Op dat wy vreedsaemlijck, en met een goed gheweten, V, na uw, Heylich Woordt, aen bidden onbelet, En met den Arminiaen niet spreekken feer vermeten, Dat wy den Bergh des Heyls verdienen uyt de Wet, Verdoemlijck is de stof van dese Tabernakel: Maer u Geelt dien vernieu na s' Hemels hooghe Kerck: Van waer uw' stem ons wees op Christus, Heyls Mirakel: Wiens kracht voor ons uytroy dat ^e Wrevel Babels Werck.

² Want Simon Episcopus / die in dien Tempel predicte/ heeft geseft sonder eenighe uytsonderinge: Dat hyt was hondende (in't stuck der Leere) niet de Nieuwe Iesuyten/ leest/ Histoyis verhael Pag. 26. doog Jacob Livens van Rog tot Haarlem/ 1630.

^b Want Adolphus Denator ende de jonghe Paschtegal Pzccanten tot Alchmaer hebben gheseyt / dat Moses ende Christus de meeste Verleyders sijn geweest. Adyaen vanden Boze eerrijds Arminiaens Predicant tot Leyden ende onlaer t' Amsterdam gestoyen ende begrabe / heeft niet geschact te seggen/ dat Paulus wel wat anders hadde comen doen / dan so veel van de Predicatie te schryuen. Joh. Munnier Predicant tot Darinchuyfen waerhyde/ ofte het daerom waer was / en dat het Paulus seyde? Antwoort op't Monstreus Discours Jacobi Caerim Pag. 51.

^c Want hoe soude dat qualich comen ghebaen sijn / dat ghy Arminiaen/ doent ghy meende Meesters te sijn/ ma. Blactaten/ Schriften ende biden doog goet gheueit hebt? ^d d' Arminiaensche Predicanten hebben siever t' Antwerpen onder de Beelden ende Doute Kruijs- Dienaers daer Joh. Wtenbogaert de hoer wel ghelicht is gheweest/ onder- teekenighe van sijn te woonen wullen doen met groote egeruisse/ dan hier te Landen by Gods Dienaers met een onghetwonghen ghemoot/ ende dat mer gheniet van jaerlijck eenighe Penninghen tot onderhoud. ^e Babel is te segghen beruerringhe: Alsoo is de Arminiaensche Tempel / welke teghen de kercke Gods ende sijn Dienaers aenmetende/ niet alle Secten/ Academ- spelers ofte Gods Lasteraers veruoret is / jae oock van dese Godlose Iohannis-Quanten alhier gekerkeret woerde/ ende dat doog hierinisse: want hoe kan Christus hier ghebooren sijn/ nae dien de Arminiaen met Christus onse salichdyt/ maer de ghehoosfaemdyt der geboden nae- jaeghen/ ende daer doog saeken salich te worden? o Verloofse Menschen! Wrevel Babel is uw aengevaughen Werck/ alsoo sult ghy oock verstroyt worden: Inden ghy niet afloet als Nieuwe Iesuytische ende Academische Tempelers u Babel- hups te bouwen.

T O E G I F T.

Men siet als een Laurier den Godloos schoon op comen,
Maer hy weer haest vergaet, en word soo wegh-genomen,
Dat hy met al zijn doen als Kaffen Stroy verbrand,
En leeft met Helsche Pijn int eeuwigh duysterland.

*Psal. 37. vers. 10. 35. 36.
ende 92. vers. 8.
Math. 3. vers. 12.
Luc. 3 vers. 17.*

1ae, comt Heere Iesu.

De schaer, die niemant doemt,
als dien Godts Woort afzondert,
En strekt een pyler aen 't
bouvallig Kristendom,
Die eeuwich wert geboeit,
vermoort, verdoemt, geplondert,
En 't opgeleide kruis geduldigh
droegh alom,
Dees veilge zamelplaets verworf
ten lange leste.
Bewaer, o Heer! bewaer d'
onnoosle lamrenkoy:
Bescherm ook d' Overheit van
d'Amsterdamsche veste,
Dat nimmer wrevelgeest haer'
wijzen raet verstroy':
Op dat wy heilighlijk, en met een
goet geweten,
U naer uw heiligh woort,
aenbidden onbelet,

De schaer, die niemant doemt,
dan dien Godt hem uytsondert
En streckt tot Pylaer, voor 't
nieuwe Papendom:
Die weerdigh was gheboeyt,
verstoort, door Macht gheplondert
En 't Papen Houten Kruys
verkoos by Beelden stom:
Een kerck den Duyvel bouwt aen
't Y ten langgen lesten,
Verstoort, ô Heer, verstoort dees
loose Woven-koy:
Treck hier den Goden toe van den
Amsterdamsche Vesten
Dat nimmer Wrevel geeft Gods
kerck aldaer verstroy:
Opdat wy vreedsaemlijk, en met
een goed gheweten
V, na uw Heylich Woordt
aenbidden onbelet

En onzen wandel zoo naer
uw geboden meten,

Dat wy den bergh des
heils beklimmen, zonder
smet.

Vergankelijk is de stof
van dezen tabernakel.;

Dies heffen wy ons hart
naer 's Hemels hooge
Kerk:

Van waer een stem ons
wees op Kristus, Godts
orakel,

Wiens kracht in ons
voltoy' zijn aengevangen
werk!

En met den Arminjaen niet
spreecken seer vermeten

Dat wy den Bergh des Heyls
verdienen uyt de Wet

Verdoemlijck is de Stoff van
dese Tabernakel:

Maar U geeft dien vernie na 's
Hemels hooghe Kerck:

Van waer uw stem verwees op
Christus Heyl's Mirackel:

Wiens kracht voor ons uytstroy
dat Wrevel Babels werck.

*Men siet als een laurier den Godloos
schoon opcomen,*

*Maer hy weer haest vergaet, en word
soo wegh-ghenomen,*

*Dat hy met al syn doen als Kaff en
Stroy verbrand*

*En leeft met helsche Pyn int
eeuwich duysterland.*

WAARUIT BLIJKT HET GEWETEN VAN DE KERK?

Als de kerk het verschil weet tussen
mensen als Herodes en Michael
Servetus
en daar naar handelt

DE FOUTE TITELS VAN JEZUS - VOLGENS MARCUS - ZIJN DE BASIS VAN DE DOGMATIEK EN HET SCHISMA TUSSEN J EN C

Heilige Gods → de titel van Aaron, LXX, Ps. 105.16
de hogepriester Mc. 1.34,39,
Jezus' eerste optreden

Gods zoon → vgl. Paulus (Rom. 1.4) en Mc. 3.11

*de zoon van de
allerhoogste god* → Mc 5.7 → Apollo van Zeus

Messias → Petrus en Paulus (Mc. 8.30)

KWAAD IS DATGENE WAT ONREINE GEESTEN BEWEREN

**Alle titels van Jezus volgens onreine
geesten**

Deze zijn de oorsprong van de dogmatiek

1619: Laatste woorden van Vondels *Jaargetijde* uit 1630. DE kerk heeft Johan v. O ter dood veroordeeld op de valse beschuldiging van hoogverraad, maar in feite omdat hij een andere opvatting had over de verhouding kerk en staat. De vraag is : had DE kerk moed of was zij laf? 'Rechtvaardigheid houdt vree door evenwicht' ; Vondel in wellekom van Hugo de groot na zijn heimelijke terugkeer uit Franse ballingschap in 1632. Het aristotelische kardinale punt zorgt voor het evenwicht: de deugd ligt in het midden. Vertel de parabel van de kikvors in heet en koud water als opmaat voor de parabel in Marcus 3. De tekst zijn de slotregels van Jaergetyde van wylen Heer Joan van OldenBarnevelt, Vader des Vaderlants. Het geweten van DE kerk : lees 5^e Barmer These: weten dat zij ten alle tijden de regeerders en de burgers moeten blijven wijzen op deze vier deugden als voorwaarde voor recht en vrijheid. En dat *charitas* in de zin van een *barmhartig oordeel* de kardinale christelijke deugd is (de mantel der liefde zie 1 Petrus 4.8).

De schim was heen, de stem voor wint ook
heen gevlogen
Wy klaeghden 't aen onze oogen:
En 't oogh was, na dat licht, in 't
nare nachtgevecht,
De VRYHEIT quijt, en 't RECHT.

Algemeen Thema cyclus: Kerk, waar zijn je schatten?

Antwoord: in eerste instantie in de Bijbelse verhalen (als eerste bron)

De verhalen zijn bedolven onder een laag dogmatiek en zijn daardoor als schat onzichtbaar geworden. Poetsen dus.

Specifiek Thema 22 maart: Het geweten van de kerk (als een van haar schatten)

Vraag: **Waar** is het geweten als schat te vinden?

Voorvraag 1: wat verstaan we onder geweten?

Antwoord: bijvoorbeeld: innerlijk besef van goed en kwaad (Van Dale)

Voorvraag 2: wat verstaan we onder "de" kerk?

Antwoord: bijvoorbeeld: alle leden van welke kerk of kerkgenootschap dan ook; of, alleen de officiële organen (paus/synode)

--> Probleem: het innerlijk besef van goed en kwaad is ook buiten de kerk aanwezig en binnen de kerken wordt er verschillend gedacht over goed en kwaad.

Specifiek subthema genoemd in de aanbiedingsbrief aan de spreekster van 22 maart:

"De kerk spreekt niet meer" en 'haar maatschappelijke betekenis wordt steeds onzichtbaarder".

Uit de formulering volgt dat met "de' kerk vooral gedacht wordt aan het *ex cathedra* spreken en dan met name in maatschappij kritische zin. --> politiek op de kansel vanuit een innerlijk besef van goed en kwaad.

--> Probleem: wie dat doet wordt/werd vaak geëxcommuniceerd/dood gezwegen. Het wordt dan inderdaad stil.

Op de vraag: '**waar** is het geweten van de kerk als schat te vinden?', luidt het antwoord dan ook vaak: buiten de officiële kerk.

Op zich is dat niet verwonderlijk: Jezus was in de ogen van het Sanhedrin ook een ketter, net zo kettters als in de 17e eeuw bijvoorbeeld Vondel, Hugo de Groot en Rembrandt.

Zij hebben op hun manier DE Staat, DE Kerk en het volk geconfronteerd met de vraag *Kerk waar is jouw geweten?* Zij deden dit door het dikke dogmatisch vernis dat over bijbelverhalen ligt af te schobben, zodat zij deze verhalen hun tijdgenoten konden voor houden als leerzame